

Obludná lež v domě a její toxické následky

Alena Mornštajnová: Les v domě

Říkali jí cácora. Žila v domě poblíž lesa společně s maminkou, babi a dědou. Vždycky jí zdůrazňovali – s nikým cizím se nebav. A tak povětšinou mlčela, žádného kamaráda si nenašla. Myslela si, že to pomůže. Jenže všechna tajemství jednou musejí vyplout na povrch, i když se je snažíte pohřbít co nejhlouběji.

Les v domě je šestým románem pro dospělé Aleny Mornštajnové, spisovatelky, jejíž příběh patří k těm nejpozoruhodnějším – vždyť první knihu, *Slepou mapu*, vydala v době, kdy jí bylo padesát let, a svou třetí, *Hanou*, se zařadila k nejprodávanejším a nejoblíbenějším domácím autorkám a autorům současnosti.

Za oknem je les...

Život malé cácory, vypravěčky *Lesu v domě*, jejíž jméno v románu nikdy nezazní, se dá šťastným nazvat jen stěží. Dvougenerační domek na okraji vesnice, kde hned za plotem se tyčí les, je plný negativních emocí. Maminka s babi se pořád hádají a děda se svým starým páchnoucím psem Belou se před nimi schovává ve své strašidelné dílně.

Věčně ukrivděná a nespokojená babi vyčítá své dceři a vnučce kdeco – a nejvíce, že jim s dědou zůstaly na krku, poté co se prarodičům podařilo vyštvat tatínka, jediného člověka, který měl cácoru snad i rád (vzpomínky blednou, fotky maminka všechny vyhodila), četl jí pohádky, objímal ji, hrál si s ní.

Cácoře tak zbývá jen Monika, vymyšlená kamarádka, které se může svěřit se všemi svými trápeními. A později,

když začne chodit do školy, také knížky. Utíká s nimi do horního patra, kde bydlí, schovat se před uštěpačnou babi a věčně opilou maminkou, pro kterou jako kdyby neexistovala. Netečná, často duchem nepřítomná matka se jí totiž nikdy nezastane, nepomůže, nepohládí ji.

Jenže ani tohle není největší trauma, které cácora zažívá. Les za oknem je stále blíž a blíž – a občas nezávan vstoupí i do jejího pokojíku.

Promlčený život

Toxické vztahy v rodině, v mikrokosmu, který by měl být bezpečným přístavem, kam se člověk chodívá ukrýt před nástrahami okolního světa, je jedním ze zásadních témat Aleny Mornštajnové. V předchozích románech zasadila své obrazy pokřivených vztahů povětšinou do historického rámce – v *Haně* do padesátých a začátku šedesátých let, v *Tichých rocích* do období normalizace. *Listopád* pak byl dystopií, alternativní realitou, světem, kde nikdy nedošlo k listopadu 1989.

Až v *Lesu v domě* přibližuje autorka děj románu k současnosti, začíná těsně po revoluci, kdy babi s dědou postavili

Host, 429 Kč, již vyšlo

skleníky a začali se žít jako drobní prodávci ovoce a zeleniny. A končí o dvacet let později, v době, kdy se cácora pokusí zpřetrhat všechny svazky s minulostí. Zjistí však, že to není možné, protože minulost se dá promlčet, uschovat v hlubinách paměti, odkud se může vydolovat jen stěží, a popřít, ale stejně se nakonec odněkud vynoří. Nechtěná, děsivá – a poskvřňující všechno, na čem záleží.

Dívka tak řeší dilema, které je pro její celoživotní trauma tou nejděsivější noční můrou. Má zprerhat důmyslnou síť drobných, ale často značně nebezpečných a životy ničících lží, z nichž si vytvořila obranu před lesem ve svém domě, a konečně se odvážně postavit zlu? A to bez ohledu na ničivé následky, které pro ni osobně budou následovat?

Neokázale silná hrdinka

Cácořina postava je v bibliografii hrdinek Aleny Mornštajnové suverénně nejméně jednoznačná, některé její činy a chování ji možná u čtenářů připraví o veškeré sympatie a soucit. Zároveň je však nutné podotknout, že přes všechna trápení, která zažívaly postavy v předchozích autorčiných románech, cácora dostala rozdány pro život ty nejhorší karty.

Těžko lze hledat něco pozitivního na těch, kteří ji odmalička obklopují – pracovitá, ale zapšklá, dryáčnická babi, apatický, hrubiánský děda, submisivní alkoholička maminka – a tajemný tatínek, který zmizí a nikdo už se nedozví, co se s ním vlastně stalo. Nikdo z nich se o cácoru nestará, všichni jí dnes a denně dávají najevo, jak je přebytečná a nechtěná.

Nelze se tak divit, že tyto vzory definují i její vztah k okolí – a zapisují se jí do mysli. Jen málokdy potkává někoho, kdo by se nezištně pokoušel nalézt k ní cestu, a pokud se skutečně někdo takový objeví, brzy mizí v propadlišti dějin, tak jako učitelka odcházející na mateřskou, nebo ho odežene sama cácora (někdy až fatálním způsobem).

Přesto na samém konci přináší *Les v domě* naději – nehmatnou, nenápadnou, ale přeci jen naději. Minulosti je možné se postavit, stačí jediné, i když možná to nejtěžší. Prolomit mlčení a přiznat si všechno zlo, kterému jsme museli čelit.

Cácora je přes svou nejednoznačnost neokázale silnou hrdinkou – protože

ALENA MORNŠTAJNOVÁ (* 1963)

Vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Pracovala jako lektorka anglického jazyka a překladatelka, nyní se žíví jako spisovatelka. Žije ve Valašském Meziříčí. Debutovala v roce 2013 románem *Slepá mapa*, o dva roky později následoval román *Hotýlek*. Především díky svému románu *Hana* z roku 2017 se Alena Mornštajnová stala jednou z nejoblíbenějších současných českých spisovatelek. Jejím čtvrtým románem jsou *Tiché roky* (2019), které zvítězily ve čtenářské anketě Kniha roku. Na jaře 2021 vydala dystopický román *Listopád*. Je také autorkou knih pro děti *Strašidýlko Stráša* (2018), *Kapka Ája* (2022) a *Teribear – Tajemství modré krabice* (2022).

bahno, ve kterém se od samotného narození topila, bylo dusivé a hluboké. A ona se aspoň pokusila z něj vyhrabat.

Horor v domě

Alena Mornštajnová umí dosáhnout mimořádně emotivního efektu těmi nejjednoduššími prostředky. Celý román je protkán umně rozhozenými hororovými motivy týkajícími se lesa, který se chystá hlavní hrdinku pohltit, spolknout. Až na konci pak vynikne, jak promyšleným a nenahodilým způsobem autorka postupovala, jak každý detail má skrytý smysl – a zapadá do celkové mozaiky.

Také jazyk, úsporný, oholený na dřeň, vyvolává ten správný efekt bezútěšnosti a skrytého děsu, jímž je román doslova nasáklý. K tomuto pocitu pak přispívá i samotné vyústění, pointa, k níž děj celou dobu nenápadně směřuje. Jestli je v něčem Alena Mornštajnová skutečný mistr, pak v tom, jak pracuje s náznaky, stopami, jak dávkuje odhalení toho nejpodstatnějšího.

Les v domě tak lze číst mnoha způsoby – jako thriller, jako detektivku. Ale také jako znepokojivý příspěvek k tématu, o němž je v naší společnosti pořád ještě tabu mluvit. Všechno uvedené dává smysl... ■

Vyšlo také jako audiokniha v interpretaci Ivany Uhlířové

OneHotBook, 427 Kč, již vyšlo

